

ПРІОРИТЕТИ, МЕХАНІЗМИ ТА ІНСТРУМЕНТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Жерибор Л. Л.

Актуальність дослідження. Незважаючи на велику кількість заходів, що реалізуються на державному рівні для забезпечення стабілізації та подальшого соціально-економічного розвитку сільських територій України, ситуація у цій сфері залишається досить складною. На сучасному етапі загострюються такі соціальні проблеми села, як безробіття, бідність та вимушена трудова міграція, занепад соціальної інфраструктури, демографічна криза та деградація сільської поселенської мережі тощо. Основними

причинами цього є відсутність системності та комплексності при здійсненні аграрної реформи, ігнорування владою необхідності прогресивних змін в управлінні розвитком сільських територій, та нехтування громадською думкою, не вирішеність проблеми власника земель.

Проблеми державного регулювання соціально-економічного розвитку села на теоретичному рівні вивчалися багатьма вченими. Проте, вони, як складна соціально-економічна та геокультурна системи, залишаються недостатньо дослідженими.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останнім часом у науковій літературі з'являється чимало публікацій щодо осмислення цих проблем та шляхів їх розв'язання. Важливу роль для вивчення питань дослідження відіграють праці таких науковців, як О. Амосов, О. Бородіна, В. Дорофієнко, Н. Мельтюхова, О. Мордвінов, М. Корецький, О. Коротич, М. Латинін, В. Мамонова, Н. Нижник, Г. Одінцева та ін.

Проблемам розвитку сільських територій, їх соціальної інфраструктури та вирішенню питань демографії присвячені праці С. Бондар, Т. Бондар, П. Гайдучього, О. Загвойської, Н. Замятіної, В. Карпенка, С. Мельника, О. Могильного, Л. Михайлової, Н. Новикової, О. Онищенко, М. Орлатого, О. Павлова, І. Прокопи, П. Саблука, В. Чеботарьова, В. Юрчишина, О. Ціхановської, К. Якуби та ін.

Окрім того, зараз, зважаючи на виняткове значення аграрного сектора в забезпеченні продовольчої та економічної безпеки України, питання державного управління розвитком сільських територій визначено одним з пріоритетних напрямів державної аграрної політики. А вирішення проблеми забезпечення гідного рівня та якості життя сільського населення країни є одним із стратегічних завдань державної соціальної політики.

Враховуючи вище зазначене, актуальним вбачається узагальнення теоретичних підходів до удосконалення механізмів державного управління розвитком села та розробка рекомендацій щодо забезпечення комплексного і сталого поступу у цьому секторі суспільних відносин на основі аналізу сучасного їх стану, що й визначило тему, наукову й практичну спрямованість, структурну побудову і зміст дисертаційного дослідження.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних основ та розробка концептуальних підходів щодо удосконалення механізму державного управління розвитком сільських територій в умовах інтеграції України у світовий економічний простір.

Результати дослідження. З метою забезпечення ефективного реформування та соціально-економічного розвитку сільських територій України, вирівнювання таким чином просторово-структурних соціально-економічних деформацій, розвитку галузей реального сектора економіки, стимулювання ділової активності, покращення інфраструктури та якості життя населення потрібно реалізувати системну сукупність засобів та інструментів державної регіональної політики, спрямованої на досягнення таких пріоритетів, як розбудова інфраструктури сільських територій, створення сприятливого середовища для розвитку підприємництва, покращення транспортної (локальної) доступності, розвиток ринку праці, соціальної сфери та людського капіталу, диверсифікація економіки і підвищення функціональної спроможності органів місцевого самоврядування місцевих територіальних громад.

Для цього доцільно використати сукупність інституційних, організаційно-економічних, інформаційних, соціально-психологічних механізмів. Реалізація інституційних механізмів спрямована на вдосконалення системи планування розвитку периферійних територій та посилення фінансової і функціональної спроможності органів влади та місцевого самоврядування. Вона потребує вдосконалення стратегічного планування розвитку віддалених населених пунктів, посилення ролі в цьому процесі територіальних громад, формування ефективного інституційного механізму державної підтримки інноваційного розвитку, формування мережі інституцій та програм фінансово-кредитного сприяння, створення мережі бізнес-інкубаторів і венчурних фондів,

покращення інституційно-правового забезпечення розширення можливостей підприємств для реалізації інвестиційних проектів і інноваційних програм, розширення можливостей функціонування мережі суб'єктів фінансово-інвестиційної підтримки бізнесу, покращення доступу підприємств до інновацій та інвестицій.

У контексті реалізації інноваційної політики на сільських територіях доцільно запропонувати низку першочергових заходів, спрямованих на становлення ефективних організаційно-економічних механізмів інноваційного розвитку та модернізації економіки. Для цього необхідно:

- змінити принципи державної підтримки села з переорієнтацією бюджетно-інвестиційної підтримки на першочергову підтримку розвитку інноваційної та комунальної інфраструктури периферійних та сільських територій;

- стимулювати реалізацію програм з розвитку енергозбереження та альтернативної енергетики у сільській місцевості регіону;

- реалізувати низку навчально-освітніх програм для керівників сільських органів місцевого самоврядування та підприємців периферійних і сільських територій, зорієнтованих на їх ознайомлення з напрямками і можливостями розвитку інноваційного підприємництва;

- поглибити співробітництво вищих навчальних закладів і науково-дослідних установ аграрного профілю регіону територіальними громадами та підприємницькими структурами;

- започаткувати низку пілотних проектів, спрямованих на розробку та реалізацію програм багатофункціонального розвитку периферійних та сільських територій на основі активізації несільськогосподарського підприємництва;

- створити в областях регіону бізнес-центри, агро-індустріальні парки, аграрні палати і дорадчі служби, покликані сприяти підвищенню рівня підприємницької активності на сільських територіях;

- сформувані сприятливі передумови для використання туристично-рекреаційного потенціалу територій.